

MIŁA MIEJSCOWOŚĆ – LIGNOWY SZLACHECKIE

Pierwsze wzmianki o tej miejscowości pochodzą z pocz. XIV w. Pierwotnie w XIII w. na jej miejscu była prawdopodobnie osada o nazwie Clesso (Kleszczewo) lub Lelcow, Lelików, ponieważ ona w ziemi gniewskiej, należała do Cystersów z Oliwy. W czasach krzyżackich, na pocz. w XIV w. w wyniku regulacji prowadzonej w oparciu o przepisy prawa chełmińskiego, na jej miejscu ukształtowała się nowa osada Liebenow. W okresie przynależności do Polski w latach 1466–1772 miejscowość ta należała do dóbr królewskich wchodzących w skład starostwa gniewskiego, a w drugiej połowie XVI w. wraz z Rudnem a później Grabinem, stanowiła odrębny dzierżaw, zwany czstośluczem lignowskim. Wśród jej dzierżawców można wymienić rodziny szlacheckie Konopackich, Przerbskich i Denhofów. Funkcjonująca nazwa „Libenow” zaczęła się stopniowo polonizować, przyjmując postać: „Lignowio”, „Lignowyo”.

W 1772 r. województwo pomorskie, a w tym Lignowy w wyniku pierwszego rozbioru, zostały włączone do Prus i przyjęły pierwotną nazwę „Libenau”. Wtedy te ukształtowała się druga część „Adligo” (szlacheckie), jako nawiązanie do poprzedniego okresu, kiedy dobra „ślucza lignowskiego” były wydzielane szlachcie. W ten sposób miejscowość przyjęła nazwę dwuczłonową „Adlig Liebenau”. Jednocześnie mieszkańcy tej ziemi, pochodzenia polskiego, używali nazwy w polskiej wersji „Lignowy Szlacheckie”.

Po powrocie tej ziemi do Polski w 1920 r. powrócono do nazwy Lignowy Szlacheckie i ten stan trwał do 1939 r. W okresie okupacji niemieckiej 1939–1945 ponownie powrócono do nazwy w postaci „Adlig Libenau”.

Nazwę w polskiej wersji przywrócono ponownie po 1945 r. w postaci Lignowy Szlacheckie, co usankcjonowano ostatecznie w 1967 r. w urzędowym wydawnictwie: „Spis Miejscowości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”. Obecnie, Lignowy Szlacheckie, jako nazwa urzędowa jest opublikowana w wykazie wydanym w 2013 r. przez Ministra Administracji i Cyfryzacji, na podstawie ustawy o urzędowych nazwach miejscowości.

W źródłach pisanych nazwa pojawia się w kolejności chronologicznej w następujących postaciach: Libenow 1314, Libenav 1503, Lybnow 1503, Lebnow 1534, Lichnowa 1568, Libenaw 1570, Lignowy 1583, Lignowy 1682, Libenau 1790, Lignowy

Szlacheckie (niem Adlig Libenau) 1884, Lignowy Szlacheckie 1925, Lignowy 1933, Lignowy Szlacheckie 1938. Adlig Libenau 1940, Lignowy Szlacheckie 1967, 1982, 2013.

Pierwotna nazwa występuje w postaci *šLiebenauö* i można ją określić, jako niemiecką nazwę topograficzną zestawioną z dwóch członów: przymiotnikowego *šliebö* (kochany, miły, przyjazny, o dobrej ziemi zachęcający do osiedlenia się) i drugiego członu strukturalny *šauö* (niwa, łąka). W substytucji polskiej pojawia się *-gø* w miejsce *-bø* co można tłumaczy ch ci *š*twiejszego wymówienia grupy: *-b-n-vø* na *-g-n-vø*

W XIX w. pojawił się drugi człon wyróżniający tę nazwę *šSzlacheckieö*, jako nawiązanie do dawnej szlacheckiej i polskiej tradycji tej miejscowości.

Podsumowując można stwierdzić, że obecna nazwa Lignowy Szlacheckie oznacza dobrą przyjazną ziemię, będącą w posiadaniu szlachty. Jest, więc w tym zapisana bogata tradycja kulturowa tej ziemi, gdzie osadnicy w tym niemieccy, zachęcający dobrymi warunkami osadniczymi zamieszkać tę miejscowość.

Niektórzy językoznawcy uważają, że w czasach przedkrzyżackich tj. w XIII w. istniała tam polska osada o nazwie *šLubieniewoö*, pochodząca od nazwy osobowej *šLubieö*, potwierdzonej w Słowniku Staropolskich Nazw Osobowych (SSNO). Natomiast później w czasach krzyżackich przybrała postać niemiecką *šLibenauö*. Występuje w tej sytuacji zamiana *-Luø* na *-Liø* jest znana w staropolszczyźnie np. *šlutoö* na *šlitoö*. Jednak w przypadku Lignów jest to mało prawdopodobne i mało potwierdzone w źródłach.

Zaznaczyć warto, że w XIX w. w okresie zaborów w literaturze polskiej podawano taką etymologię tej nazwy: *šNazw tylko nieco odmienioną czysto polską miało (ta wie dop. BB), jak się zdaje Lubnowy albo Lubnowo, z czego Krzyacy utworzyli swoje Libenau, a my za nimi Libnowy, czyli wci ciwiej, wymowie polskiej Lignowy mówimy, pierwotnej nazwy, jak cz sto u nas zapominawszyö*. Ta interpretacja też wskazuje na pochodzenie polskie i odosobowe tej nazwy. W okresie zaborów i panującej germanizacji kształtowanie takiego poglądu miało swój wymiar narodowy, podkreślający polskie korzenie tej ziemi.

Natomiast nazwa osady poprzedzającej Lignowy w postaci Clesso (Kleszczewo) i Lelcow, Lelików, są nazwami osobowymi pochodzącymi odpowiednio od nazwy osobowej Kleszcz lub Lelik poświadczonych w SSNO.

Warto też wspomnieć, że w końcu XVI w. po prawej stronie Wisły naprzeciw Gniewu pomiędzy Wisłą a Starym Nogatem, ukształtowała się osada Nowe Lignowy (niem. Neu Libenau), gdzie było śpawisko starocielskie, zburzone przez Holendrów (1607 r.).

Bogdan Badziong